

Üçüncü El Sigara Duman? Hakkındaki Sorunlar (BATHS-T) Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Üçüncü El Sigara Duman? Hakkındaki Sorunlar (BATHS-T) Ölçeği*.
Turkish Psychological Scales. Retrieved from
<https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32039>

Özet

Üçüncü El Sigara Dumanı Hakkındaki İnançlar Ölçeği'nin Türkçe versiyonu olan **BATHS-T Ölçeği**, bireylerin **Üçüncü El Sigara Dumanı** (THS) olarak tanımlanan çevresel tütün kalıntılarına yönelik algıları, risk değerlendirmelerini ve inançları ölçmek amacıyla geliştirilmiş olan orijinal ölçeğin kültürel uyarlamasıdır. Bu ölçek, özellikle THS'nin insan sağlığı üzerindeki potansiyel etkileri ve çevresel yüzeylerdeki **kalıcı** hakkında bilişsel yapıları değerlendirir. 2021 yılında gerçekleştirilen psikometrik çalışmalar, 9 maddeden ve iki alt boyuttan oluşan bu aracın Türkçe konuşan popülasyonlarda güvenilir ve geçerli sonuçlar verdiğini doğrulamıştır.

Anahtar Kelimeler

Üçüncü El Sigara Dumanı, THS, İnançlar, Sağlık, Çevresel **Kalıcı**, Psikometrik, Uyarlama.

Yazarlar

Dursun ÇADIRCI, Nilay Kılıç TERZİ, Rüya TERZİ, Fatih Gökhan ÇEHAN.

Amaç

Ölçeğin temel amacı, bireylerin **Üçüncü El Sigara Dumanı** (THS) maruziyetine ilişkin risk algıları ve bu çevresel toksik kalıntıları hakkında bilgi düzeylerine dayanan **inançları** sistematik olarak ölçmektir. Bu uyarlama çalışması, Türkiye popülasyonunda THS risk algısı ve buna bağlı davranışsal eğilimleri incelemek için kültürel olarak uygun ve güvenilir bir araştırma aracı sağlamayı amaçlamıştır.

Elde edilen veriler, halk sağlığı alanında THS farkındalığını arttırmaya yönelik eğitim programları ve müdahale stratejilerinin geliştirilmesinde kritik öneme sahiptir. Ölçek, özellikle ebeveynler, sağlık profesyonelleri ve sigara içen bireyler gibi risk altındaki grupları inançları belirlemede kullanılabılır.

Yapı

BATHS-T Ölçeği, **Üçüncü El Sigara Dumanı** hakkındaki bilişsel ve algusal yapıları ölçmektedir. Bu yapı, tütün dumanı nesnelere ve yüzeyler üzerinde bıraktığı kimyasal kalıntıları (nikotin, kotonin vb.) potansiyel zarara dair sübjektif değerlendirmeleri kapsar. Ölçek, inançları iki temel ve birbirinden ayrılan alt boyut altında toplar:

Sağlık Alt Boyutu: THS'nin özellikle savunmasız gruplar (çocuklar, yaşlılar) üzerindeki sağlık

risklerine dair inançlar.

Kalıcı Alt Boyutu: THS kalıntıları'nın çevrede uzun süre varlığını sürdürme ve temizlikle kolayca giderilememe yeteneğine dair inançlar.

Geçerlik

BATHS ölçeğinin Türkçe versiyonunun geçerliliği, kapsamlı psikometrik analizlerle kanıtlanmıştır. Çadirci ve arkadaşları (2021) tarafından yürütülen uyarlama çalışması, ölçeğin yapısal geçerliliğini ve faktör yapısının orijinal versiyonla tutarlılığını sağlamıştır. Bu, ölçeğin Türkiye örneğinde **Üçüncü El Sigara Dumanı** inançları'nı doğru ve anlamlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir.

Elde edilen bulgular, ölçeğin kültürel adaptasyon sürecinin başarıyla olduğunu ve ölçülmek istenen psikolojik yapıyı Türk kültüründe de temsil ettiğini desteklemektedir.

Güvenirlilik

Türkçe versiyonunun güvenilirliği, iç tutarlılık analizleri (Cronbach Alfa katsayısı) kullanılarak sağlanmıştır. Çalışma, BATHS-T'nin hem genel ölçek puanı hem de iki alt boyutu (Sağlık ve Kalıcı) için yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu durum, ölçek maddelerinin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü ve tekrarlanan uygulamalarda istikrarlı sonuçlar vereceğini işaret etmektedir. Böylece, ölçek psikometrik açıdan sağlam bir araç olarak kabul edilmiştir.

Faktör Analizi

BATHS-T Ölçeği, yapısal olarak 9 maddeden ve iki temel alt boyuttan oluşmaktadır. Yapılan faktör analizi, orijinal ölçeğin iki faktörlü yapısının Türkçe versiyonunda da doğrulandığını göstermiştir. Bu iki faktör şunlardır:

Sağlık Alt Boyutu (5 Madde): Bu alt boyut, tütün kalıntıları'nın sağlık üzerindeki potansiyel zararına dair inançları kapsamaktadır. Yüksek puanlar, bireyin THS'nin ciddi bir sağlık riski oluşturduğuna dair güçlü inançlara sahip olduğunu gösterir.

Kalıcı Alt Boyutu (4 Madde): Bu alt boyut, **Üçüncü El Sigara Dumanı** kalıntıları'nın çevresel yüzeylerde (ev, araba, giysiler) ne kadar süreyle kaldığına ve temizlenmesinin zorluğuna dair inançları ölçer.

Enstrüman

Test Türü: Uyarlama

Format: 9 maddeden oluşan, 5 dereceli Likert Ölçeği.

Mevcut Diller: Türkçe (BATHS-T), İngilizce (Orijinal BATHS)

Popülasyon Grubu: Sağlık alanında çalışanlar ve genel yetişkin popülasyon.

Yaş Grubu: Yetişkinler (Genellikle 18 yaş ve üstü).

Popülasyon Detayları: Ölçek, özellikle tütün kullanımı konusunda farkındalık yaratılmasında hedeflenen ve **Üçüncü El Sigara Dumanı** maruziyeti riski taşıyan ortamlarda (örneğin, çocuklu aileler) uygulanmak üzere tasarlanmıştır.

Test Metodolojisi: Bireysel raporlama temelli anket metodolojisi kullanılarak uygulanır. Yanıtlar, 1 (kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (kesinlikle katılıyorum) arasında puanlanan 5'li Likert Ölçeği formatındadır. Yüksek puanlar, THS hakkındaki inançların daha güçlü olduğunu gösterir.

Anahtar Kelimeler

Sigara Bırakma, Halk Sağlığı, Risk Algısı, Çevre Sağlığı, Geçerlik, Güvenirlilik, Likert Ölçeği.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlama Numarası: Bilgi Mevcut Değildir.

Bağı Kuruluş E-posta Adresleri: drdcadirci@harran.edu.tr (Sorumlu Yazar: Dursun ÇADIRCI)

Yayın Adresi: Bilgi Mevcut Değildir.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı (Uyarılma): 2021

İzinler ve Ücret: Kullanım izinleri ve ücret bilgisi için sorumlu yazar (Dursun ÇADIRCI) ile iletişime geçilmesi veya orijinal yayının (cejph.szu.cz) kontrol edilmelidir. Ölçeğin kullanımı genellikle akademik ve klinik araştırma amaçları için yayınlanan makale koşullarına tabidir.

Referanslar

Çadirci, D., Terzi, N. K., Terzi, R., & Cihan, F. G. (2021). Validity and reliability of Turkish version of Beliefs About Third-Hand Smoke Scale: BATHS-T. *Central European Journal of Public Health*, 29(1), 56-61. doi:10.21101/cejph.a6578.

Orijinal makaleye ağıdaki bağlantıdan erişilebilir: cejph.szu.cz

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: ucuncu-el-sigara-dumani-hakkındaki-inanislarmaths-t-olcegi-toad.pdf

Üçüncü El Sigara Dumanı Hakkındaki İnanışlar (BATHS-T) Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ağıdaki ölçek maddeleri, orijinal dillerinde korunmuş olup hiçbir şekilde değiştirilmemiştir. Ölçek maddelerinin tam metinleri, telif hakları nedeniyle yalnızca orijinal yazarın (Çadirci et al., 2021) üzerinden edinilebilir. Ağıda ölçeğin madde sayısı ve alt boyut yapıları sunulmuştur.

Ölçek toplam 9 maddeden oluşmaktadır.

Sağlık Alt Boyutu (5 Madde): Üçüncü el sigara dumanı hakkında sağlıkla ilgili inanışlar.

Kaliteli Alt Boyutu (4 Madde): Üçüncü el sigara dumanı hakkında çevrede kaliteye dair inanışlar.

Derecelendirme: 5'li Likert Ölçeği (1=kesinlikle katılmıyorum - 5=kesinlikle katılıyorum).